

El Pou Digital » Els amfibis se la juguen

Una de les meves activitats preferides quan a l'estiu estic de vacances a casa és seguir rieres del Bages. Com em deia la meva sogra andalusa, sóc un *andarríos*. En castellà es coneixen amb el nom d' *andarríos* diferents ocells dels gèneres *Motacilla* (cueretes) i *Tringa*, que sovint caminen per dins o per la vora de l'aigua tot buscant aliment. Fer l' *andarríos* és una activitat estimulante per al naturalista, perquè és a prop de l'aigua on hi ha més vida, on és més fàcil trobar una gran diversitat d'animals i on hi ha més espècies d'arbres, arbustos i lianes (hi ha les de ribera i, ben a prop, la resta).

Prop de Manresa tenim rieres d'aigües netes i fons rocós que normalment tenen una transparència que permet contemplar tranquil·lament els animals subaquàtics que a l'estiu es concentren en els petits gorgs. Ben a prop d'aquestes rieres, a la roca que els fa de llit, sovint hi ha cadolles (o cocons). Les cadolles són clots naturals excavats a la roca que s'omplen d'aigua de la pluja i/o de les crescudes. Són ambients molt adequats per al desenvolupament dels capgrossos, les larves dels amfibis.

Els capgrossos, per poder créixer i arribar a adults, necessiten una aigua mínimament neta a la qual hi arribi la llum suficient per al creixement de les algues. També és molt important que allà on visquin no hi hagi peixos, perquè aquests, a partir d'una certa mida, els devoren amb fruïció. Els humans hem alliberat peixos en llocs com ara el gorg de la font de les Tàpies (Calders), on de forma natural segurament no n'hauria. Amb aquesta acció hem perjudicat la reproducció dels amfibis, però, per altra banda, hem fet moltes basses artificials que l'han afavorit.

Com a conseqüència de les tempestes dels dies 8 i 9 d'agost de 2009 una cadolla es va omplir d'aigua de la pluja prop de la riera de Sant Esteve (o de Mura), no gaire lluny de l'abandonat mas Ventaiol (el Pont de Vilomara i Rocafort). Ben aviat, una femella de gripau corredor (*Bufo calamita*) hi va pondre entre 3.000 i 4.000 ous integrats dins de llargs cordons gelatinosos. El dia 14 tots els ous ja s'havien oberts i una munió de petits capgrossos negres es movien pel bassal. El dia 21, després d'uns quants dies de calor intensa, a la cadolla només hi havia fang i tots els capgrossos s'havien mort. El mateix dia, vaig trobar capgrossos de gripau corredor a la riera, en llocs amb una fondària de pocs centímetres, on no podien viure peixos capaços de menjar-se'ls.

A la zona observada, les femelles de gripau corredor poden seguir dues estratègies igualment arriscades a l'hora de pondre els ous: si els ponen a les cadolles, els capgrossos no hauran de patir pels peixos, però poden morir a causa de la dessecació, i, si els ponen a la riera, no hauran de patir per la manca d'aigua, però, si el nivell d'aquesta puja, estaran a l'abast de peixos famolencs amb boques que els poden engolir. Que guanyi una estratègia o l'altra depèn de la pluja que caigui. També pot ser que les dues perdin, perquè, en el nostre clima, sovint a final d'estiu, just després de la calorada abrusadora que asseca tots els bassals, ve la pluja tempestuosa que fa créixer de cop les rieres.

Els amfibis són lents -aparentment indefensos enfront dels depredadors- i tenen un sistema de reproducció bastant atzarós, però això no ha impedit que s'hagin mantingut abundants sobre la Terra des de la seva aparició fa uns 350 milions d'anys, i que es trobin a gairebé totes les terres emergides no cobertes de glaç, des dels deserts fins a l'alta muntanya. Aquesta llarga història de resistència, però, pot quedar estroncada si es manté gaire temps la tendència observada a partir de la dècada de 1980. Des de llavors, les poblacions de moltes espècies d'amfibis han anat minvant, en alguns casos fins a l'extinció, i ningú sap ben bé perquè. La resolució d'aquest enigma és complicada, perquè el declivi afecta no tan sols les poblacions altament exposades als efectes nocius de l'activitat humana (contaminació, destrucció d'hàbitats, introducció d'espècies al·lòctones...) sinó que també es deixa notar fortament entre poblacions que habiten llocs poc o gens alterats, com és el cas de la granota daurada de Monteverde (Costa Rica), que es considera extingida des de l'any 1989. Al Bages, tot i que ens manquen dades numèriques, tenim motius per pensar que la salamandra, que era abundant a Montserrat i Sant Llorenç del Munt i l'Obac l'any 1980, s'ha anat fent cada cop més rara en el temps posterior.

Pot ser que el declivi dels amfibis sigui causat per noves malalties, pel canvi climàtic, per l'augment de la radiació ultraviolada lligada a l'afebliment de la capa d'ozó, per la transmissió de contaminants químics a llarga distància mitjançant el vent o per una combinació de tot plegat. Ningú no ho sap del cert, però tots els estudiosos del tema pensen que, sigui com sigui, és la nostra espècie la que està posant en perill tota una classe de vertebrats. Els amfibis són com el canari que abans els minaires del carbó baixaven a la mina, perquè el seu estat de salut els informés sobre la qualitat de l'aire que respiraven. El declivi de les poblacions d'amfibis pot ser un avís, com a la mina de carbó ho era l'asfíxia del canari. Si no fem cas d'aquest advertiment, pot ser que en un futur no gaire llunyà fem que altres grups d'éssers vius tinguin el mateix destí que els amfibis.